

Entrevista: Nous estats de la UE

Andreu Olesti Rayo

*Catedràtic de Dret Internacional públic
i director de l'Institut de Dret Públic de la UB*

Llicenciat en Dret i en ciències econòmiques per la Universitat de Barcelona (UB) i doctor en Dret per aquesta mateixa universitat. És catedràtic de Dret Internacional públic, especialitat de dret comunitari europeu, i director de l'Institut de Dret Públic de la UB, universitat de la qual és professor des del 1987. A l'actualitat, també dirigeix el Màster d'Especialització en Dret de la Unió Europea i és cap d'estudis de la diplomatura de Dret.

Ha treballat molt especialment els temes relatius a la Unió Europea i les seves principals línies d'investigació són: la política migratòria, la lliure circulació de persones, les institucions comunitàries i el seu ordenament jurídic, les relacions exteriors de la UE, i la unió econòmica i monetària dins del procés d'integració europeu.

Ha publicat diversos estudis i articles dins la seva àrea coneixement, i disposa de publicacions especialitzades, entre les quals destaquen monografies sobre la lliure circulació de treballadors a la Unió Europea i els principis del Tractat de la UE. També ha impartit cursos i seminaris en universitats europees i americanes, i és membre honorífic de consells de redacció de revistes especialitzades.

1. El dret internacional, concretament la Convenció de Viena, preveu que si una regió s'independitza pugui decidir lliurement si hereta o no els drets i deures subscrits pel seu antic estat. Seria aquest el cas de Catalunya respecte a la pertinença a la UE?

No és exactament així; en l'àmbit de la successió d'estats, el nou estat que sorgeix a partir d'un altre existent és anomenat l'estat successor (en el nostre cas Catalunya) i el que ha perdut part del territori i població és l'estat predecessor. El Conveni de Viena sobre successió d'estats en matèria de tractats de 1978 estableix el següent: si l'estat predecessor no és dissolt i manté la seva personalitat jurídica serà, en principi (llevat que es convingui una altra cosa diferent), el continuador dels drets i obligacions de l'estat. De tota manera, aquest plantejament no és aplicable quan es tracta d'esdevenir membre d'una organització internacional, com ara la Unió Europea, ja que en aquest supòsit prevaldran les regles especials previstes en el tractat constitutiu de

l'organització. En aquest sentit, cal dir que la UE és, en paraules del Tribunal de Justícia de la UE, "un nou ordenament jurídic de dret internacional" en què les relacions entre els estats membres i els seus ciutadans es regeixen per la legislació europea interpretada i aplicada pel Tribunal de Justícia de la UE. Aquesta vinculació es deriva d'un tractat internacional, el Tractat de la Unió Europea, que ha estat signat i ratificat per tots els països membres.

2. Alguns juristes defensen el que anomenen ampliació interna automàtica, basada en el caràcter inalienable del dret de ciutadania de la Unió del qual ja gaudeixen els ciutadans catalans. Ho veu viable?

Tot i que el Tribunal de Justícia de la Unió Europea està desenvolupant una jurisprudència que amplia l'estatut del ciutadà europeu i el considera com a fonamental, aquesta condició continua vinculada, i n'és complementària, a la ciutadania d'un estat membre. No hi

ha normes jurídiques a la Unió Europea que regulin específicament aquesta possibilitat i que puguin avalar una ampliació interna automàtica.

Ara bé, això no vol dir que aquesta ampliació automàtica sigui impossible. Les institucions pertinents de la Unió Europea o els seus estats membres podrien estar disposats a avalar aquesta possibilitat. Seria una decisió que es prendria, probablement, a partir d'unes negociacions polítiques prèvies.

els països membres de la UE. Cal tenir present que la UE ha assolit tal nivell d'integració econòmica i jurídica que és impensable que un país, individualment, pugui prendre decisions que posin en perill les realitzacions conjuntes de tot el procés d'integració europeu.

4. Segons el Tractat de la Unió Europea, qual-sevol estat europeu que respecti els principis

Foto: © European Union 2006 PE-EP

3. El Tractat de la UE no preveu el cas de la secessió d'una regió d'un estat membre, però segons ha manifestat el portaveu de la Comissió Europea, Olivier Bailly, no es pot anticipar l'impacte d'una possible independència catalana pel que fa a la seva pertinença a la Unió. Quina és la seva opinió?

No es pot anticipar en la mesura que estem davant d'un supòsit no previst per les normes comunitàries; la secessió d'una regió d'un estat membre no està prevista en l'ordenament jurídic comunitari. De fet, la secessió d'un estat no és una qüestió estrictament jurídica; estem davant d'un fet polític que requeriria una negociació entre totes les parts implicades. No només entre el nou estat i el predecessor, sinó també, entre aquests i

de la Carta dels drets fonamentals de la UE podrà sol·licitar l'ingrés com a membre de la Unió, que caldrà ser acceptat pel Consell per unanimitat abans de negociar-ne l'admissió. El veto d'un sol estat, per exemple Espanya, tancaria a Catalunya la porta de la UE?

Per sol·licitar l'adhesió a la Unió Europea, s'han de satisfer tot un seguit de requisits polítics i econòmics, que essencialment es refereixen a la seva capacitat per estar constituït com un estat de dret, amb una democràcia consolidada que inclogui el respecte als drets humans i llibertats fonamentals, ser una economia de mercat i estar preparat per poder complir amb el cabal comunitari. Totes aquestes condicions prèvies són satisfetes per Catalunya. Ara bé, el procediment d'adhesió a

la UE requereix el compliment d'uns requisits previstos en el Tractat de la UE, entre els quals hi ha l'acceptació unànime del Consell, així com la ratificació per tots els estats membres del tractat d'adhesió.

5. El Govern central ha esgrimit una resposta del Col·legi de Comissaris europeus que remetia a la independència d'Algèria de l'any 1962 per assegurar que una Catalunya independent hauria de sol·licitar de nou l'ingrés a la UE. Creu que el precedent algerià és vàlid?

La independència de Catalunya seria un esdeveniment sense un precedent clar en la legislació comunitària i no està regulat de forma diàfana per les disposicions particulars dels tractats de la UE.

No hi ha cap antecedent equiparable en el qual la part metropolitana d'un estat membre hagi esdevingut independent i després hagi reclamat l'adhesió automàtica a la UE o sol·licitat la seva adhesió al procés d'integració europeu.

6. La UE i Kosovo han obert negociació per a un acord d'associació i estabilització amb el vistiplau de l'Estat espanyol després de rebre garanties que no suposarà un reconeixement implícit i que només cobrirà competències comunitàries. Aquest és un escenari alternatiu vàlid a la integració a la UE per a Catalunya?

Kosovo i Catalunya no tenen res a veure des de la perspectiva de la integració europea. A Kosovo hi ha un problema seriós amb la consolidació i enfortiment de l'estat de dret, raó per la qual s'ha començat a negociar l'acord d'estabilització i associació. La finalitat de l'acord és començar a tramitar els requeriments per tal que en un futur, quan es donin les condicions polítiques i econòmiques necessàries, se'n pugui negociar l'adhesió a la Unió Europea. A Catalunya s'aplica plenament el dret comunitari, des de l'any 1986 (any de l'adhesió d'Espanya a l'actual Unió Europea), el seu ordenament jurídic i la seva economia estan en plena consonància amb la Unió Europea.

Malgrat la distància, aquest és un exemple del pragmatisme de l'actuació de la Unió Europea. La posició dels estats membres de la UE en relació amb Kosovo no es unànime (hi ha cinc del vint-i-vuit països membres que no el reconeixen com a estat) i aquesta circumstància no ha impedit que la Unió Europea sigui el principal subjecte internacional implicat en la reconstrucció econòmica, política i jurídica del país, i li hagi obert les portes a la negociació de l'acord d'associació i estabilitat.

Realitzada el 18.9.2013